

Sygnatura akt VIII C 912/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 października 2019 roku

Sąd Rejonowy dla Łodzi - Widzewa w Łodzi VIII Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: S.S.R. Małgorzata Sosińska-Halbina

Protokolant: st. sekr. sąd. Izabella Bors

po rozpoznaniu w dniu 18 września 2019 roku w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa G. W. i Z. W. (1)

przeciwko Gminie Ł. (...) w Ł.

o zapłatę kwoty 6.932 zł

1. zasądza od pozwanego na rzecz powodów solidarnie kwotę 1.375,20 zł (jeden tysiąc trzysta siedemdziesiąt pięć złotych dwadzieścia groszy) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 2 października 2019 roku do dnia zapłaty;
2. oddala powództwo w pozostałym zakresie;
3. nie obciąża powodów obowiązkiem zwrotu kosztów procesu na rzecz strony pozwanej.

Sygnatura akt VIII C 912/19

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 3 kwietnia 2019 roku powodowie: G. W. i Z. W. (1) reprezentowani przez zawodowego pełnomocnika będącego adwokatem wnieśli o zasądzenie na ich rzecz solidarnie od pozwanego: Miasta Ł. (...) w Ł. kwoty 6.932 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 14 maja 2018 roku do dnia zapłaty tytułem zwrotu zwaloryzowanej kaucji mieszkaniowej oraz o zasądzenie zwrotu kosztów procesu w tym kosztów zastępstwa adwokackiego.

W uzasadnieniu pozwu powodowie wskazali, że na mocy umowy z dnia 10 maja 1982 roku zawartej poprzednikiem prawnym pozwanego

– Przedsiębiorstwem (...) - G. byli najemcami lokalu mieszkalnego numer (...) położonego w Ł. przy ulicy (...). W związku z zawartą umową najmu, w dniu 10 maja 1982 roku wpłacili kaucję mieszkaniową w wysokości 8941 zł. Wskazana wyżej umowa najmu została rozwiązana w dniu 1 marca 2018 roku. W związku z zakończeniem stosunku najmu powodowie pismem z dnia 30 kwietnia 2018 roku wystąpili do pozwanego z wnioskiem o zwrot kaucji mieszkaniowej. Wysokość kaucji pozwany wyliczył na kwotę 2,31 zł. Kwoty tej powodowie nie zaakceptowali i odmówili jej przyjęcia. Z wyliczeń powodów wynika, że zwaloryzowana kaucja kształtować się powinna na poziomie dochodzonym pozwem, przy czym kwota ta jedynie w części rekompensuje ich oczekiwania.

(pismo procesowe pozwanych dn. 03.04.2019r. k. 46, zarządzenie z dn. 05.04.2019 k. 46 w zw. z zarządzeniem z dnia 07.03.2019 k. 42, pozew k. 47-53)

W odpowiedzi na pozew strona pozwana, reprezentowana przez pełnomocnika będącego radcą prawnym, wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie na swoją rzecz od powodów zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwany, wnosząc o oddalenie powództwa w całości, jednocześnie wskazał, że kwoty przyjęte przez powodów do wyliczenia wartości zwaloryzowanej kaucji a odnoszące się do przeciętnego wynagrodzenia w dacie wpłaty kaucji, czy aktualnie, nie kształtowały się na wskazanym przez nich poziomie.

(odpowiedź na pozew k. 62-63 v)

Na rozprawie poprzedzającej wydanie wyroku strony podtrzymały dotychczasowe stanowiska w sprawie, przy czym pełnomocnik powód z ostrożności procesowej, na wypadek oddalenia powództwa, wniósł o nieobciążanie ich obowiązkiem zwrotu kosztów procesu na rzecz strony powodowej.

(protokół rozprawy k. 71)

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny sprawy:

W dniu 10 maja 1982 roku powodowie: małżonkowie G. i Z. W. (2) zawarli z poprzednikiem prawnym strony pozwanej umowę najmu lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w Ł. przy ul. (...) o powierzchni 47,06 m² W związku z zawarciem umowy, powodowie, zgodnie ze zobowiązaniem, uścili w dniu 10 maja 1982 roku na rzecz wynajmującego kaucję mieszkaniową w wysokości 8.941 zł. Pieniądze na wpłatę kaucji pochodziły z oszczędności małżonków oraz zaciągniętej na ten cel pożyczki.

(kserokopia decyzji o przydziale lokalu mieszkalnego k. 28, umowy o najem lokalu mieszkalnego (...), kserokopia pisma pozwanego z dn. 10.05.1982r. k. 31, kserokopia umowy najmu z dn. 19.05.1995r. k. 26-27 v, kserokopia dowodu wpłaty k. 29, dowód z przesłuchania powódki 00:03:40-00:11:36 elektronicznego protokołu rozprawy - k. 72, dowód z przesłuchania powoda 00:11:36-00:12:43 elektronicznego protokołu rozprawy - k. 73, okoliczności bezsporne)

Z dniem 1 marca 2018 roku umowa najmu została rozwiązana a lokal zdany zgodnie z protokołem zdawczo-odbiorczym z dnia 28 lutego 2018 roku.

(protokół zdawczo-odbiorczy k. 22-26, okoliczności bezsporne)

W związku z wygaśnięciem umowy najmu i zdaniem lokalu, powodowie pismem z dnia 6 marca 2018 roku zwrócili się do pozwanego o zwrot kaucji mieszkaniowej w zwaloryzowanej wysokości, tj. w kwocie 8.941 zł. W odpowiedzi na wniosek powoda, pozwany wyliczył wysokość kaucji podlegającej zwrotowi na kwotę 2,31 zł. Na powyższe nie wyrazili zgody powodowie wnosząc, pismem z dnia 30 kwietnia 2018 roku, o zwrot na ich rzecz kaucji w zwaloryzowanej wysokości – 14.100,33 zł. Pismem z dnia 14 maja 2018 roku pozwany ponownie poinformował powodów o braku podstaw do uwzględnienia ich żądania jednocześnie pouczając, że ewentualnej waloryzacji kaucji mieszkaniowej może dokonać Sąd.

(kserokopia pisma powodów z dn. 06.03.2018r. k. 21, kserokopia pisma pozwanego z dn. 27.03.2018r. k. 20, kserokopia pisma powodów z dn. 30.04.2018r. k. 18, kserokopia pisma pozwanego z dn. 14.05.2018r. k. 17, okoliczności bezsporne)

Powódka ma 60 lat, powód 66, razem prowadzą gospodarstwo domowe.

Powodowie utrzymują się z emerytur w wysokości: powódka – ok. 1.600 zł, powód

– 2.144 zł oraz wynagrodzenia za pracę powódki, która od sierpnia br. podjęła pracę na pół etatu w charakterze szwaczki z czego uzyskuje dochód w wysokości połowy najniższego miesięcznego wynagrodzenia. Powodowie nie posiadają innych źródeł dochodu, majątku, ani oszczędności. Powodowie mieszkają u córki ponosząc stałe koszty utrzymania mieszkania na poziomie 600 zł miesięcznie. Powódka odczuwa dolegliwości ze strony kręgosłupa, ma

również chorą tarczycę. Powód przebył operację ślinianki z powodu guza ślinianki, ma również problemy zdrowotne z płucami – jest pod opieką pulmonologa. Mażonkowie średnio w miesiącu ponoszą koszt zakupu leków na poziomie 500 zł.

Pieniądze uzyskane z tytułu waloryzacji kaucji mieszkaniowej powodowie chcieliby przeznaczyć na zabezpieczenie finansowe i leczenie.

(dowód z przesłuchania powódki 00:03:40-00:11:36 elektronicznego protokołu rozprawy - k. 72, dowód z przesłuchania powoda 00:11:36-00:12:43 elektronicznego protokołu rozprawy - k. 73, okoliczności bezsporne)

Przeciętne wynagrodzenie miesięczne w dacie wpłaty kaucji mieszkaniowej – tj. w 1982 roku – wynosiło 11.631 złotych przed denominacją. Obecnie przeciętne miesięczne wynagrodzenie za II kwartał 2019 roku, zgodnie z komunikatem Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 9 sierpnia 2019 roku, wynosi 4.839,24 złotych brutto, tj. 3.437,96 zł netto.

(Monitor Polski z 1990r. Nr 21 poz. 171, Komunikat Prezesa GUS z dn. 09.08.2019r., kalkulator LEX)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dowodów z dokumentów znajdujących się w aktach sprawy, których prawdziwości ani rzetelności ich sporządzenia nie kwestionowała żadna ze stron, częściowo także na podstawie dowodu z przesłuchania stron, ograniczonego w trybie art. 302 k.p.c. do przesłuchania powodów.

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

Powództwo, co do zasady zasługiwało na uwzględnienie.

Podstawą prawną żądania pozwu jest art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 roku „o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego” (Dz.U. 2005, Nr 31, poz. 266 ze zm.), a także art. 358¹ § 3 k.c.

W myśl pierwszego z przytoczonych przepisów, kaucja wpłacona przez najemcę przed dniem 12 listopada 1994 roku, pomniejszona o ewentualne należności wynajmującego z tytułu najmu, podlega zwrotowi w ciągu miesiąca od dnia opróżnienia lokalu lub nabycia jego własności przez najemcę. Skoro, zatem powodowie opróżnili lokal, który wcześniej wynajmowali, to mają prawo domagać się zwrotu wpłaconej kaucji mieszkaniowej.

Należy przy tym wskazać, co nie powinno budzić wątpliwości, iż do kaucji wpłaconych przed dniem 12 listopada 1994 roku nie ma zastosowania ust. 2 cytowanego przepisu, stanowiący, iż kaucja podlega zwrotowi w kwocie odpowiadającej przyjętemu przy jej wpłaceniu procentowi wartości odtworzeniowej lokalu obowiązującej w dniu jej zwrotu. Art. 36 ust. 2 stanowi bowiem, iż sposób obliczenia wysokości kaucji wskazany w tym przepisie dotyczy wyłącznie kaucji wpłaconych w okresie obowiązywania ustawy, o której mowa w art. 39 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 roku, tj. w okresie obowiązywania ustawy z dnia 2 lipca 1994 roku „o najmie lokali mieszkalnych i dodatkach mieszkaniowych” (Dz. U. z 1998 roku, Nr 120, poz. 787 ze zm.), tj. ustawy która weszła w życie właśnie w dniu 12 listopada 1994 roku.

Jednocześnie należy wskazać, że do kaucji uiszczonych przed dniem 12 listopada 1994 roku nie można także stosować art. 6 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 roku. Art. 36 ust. 1 tej ustawy jest bowiem *lex specialis* w stosunku do jej art. 27 ust. 1, przez który znajduje z kolei zastosowanie wspomniany art. 6 ustawy. Wynika to z wykładni systemowej - art. 36 ust. 1 jest usytuowany po art. 27 ust. 1, w rozdziale 5. „Zmiany w przepisach obowiązujących, przepisy przejściowe i końcowe”. Ponadto jest on powtórzeniem art. 6 ust. 2. Przy założeniu, iż art. 6 poprzez art. 27 ust. 1 można by stosować także do kaucji wpłaconych przed dniem 12 listopada 1994 roku, art. 36 ust. 1 byłby zbędny. Taka zaś wykładnia - co oczywiste - jest niedopuszczalna.

Wobec powyższego nie ma wątpliwości co do tego, iż brak jest przepisu (szczególnego) regulującego obliczanie wysokości kaucji wpłaconej przez najemcę (powodów) w 1982 roku.

Równocześnie, już na gruncie art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 roku, Sąd Najwyższy orzekł, iż przepis ten nie wyłącza możliwości stosowania art. 358¹ § 3 k.c. w zakresie waloryzacji wierzytelności o zwrot kaucji wpłaconej przez najemcę przed dniem 12 listopada 1994 roku (por. uchwała z dnia 26 września 2002 roku, III CZP 58/02, OSNC 2003/9/117).

Znaczenia nie utraciło także stanowisko wyrażone w wyroku z dnia 3 października 2000 roku (w sprawie o sygnaturze akt K 33/99, Dz.U. Nr 83, poz. 946), w którym Trybunał Konstytucyjny stwierdził niezgodność z Konstytucją ograniczenia możliwości waloryzacji kaucji mieszkaniowych wpłaconych przed dniem 12 listopada 1994 roku. Przytoczone orzeczenie dotyczyło, co prawda art. 62 ustawy z dnia 02 lipca 1994 roku, zgodnie z którym kaucja mieszkaniowa wpłacona przed dniem 12 listopada 1994 roku podlegała zwrotowi wraz z oprocentowaniem, co było przyczyną rozbieżności co do tego, czy kaucje te mogą być waloryzowane, czy też nie, zaś obecnie brzmienie art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 roku jest odmienne, gdyż nie wskazuje sposobu obliczenia wysokości kaucji podlegającej zwrotowi. Jak jednak powiedziano, nie skutkuje to utratą znaczenia tego orzeczenia. Przepis art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 roku nie wprowadza bowiem sposobu obliczenia kaucji podlegającej zwrotowi (zatem wskazanie sposobu waloryzacji kaucji w oparciu o art. 358¹ § 3 k.c. ma bardzo istotne znaczenie), a równocześnie, co także istotne, wyrok Trybunał Konstytucyjnego dotyczy także kaucji wpłaconych przed dniem 12 listopada 1994 roku.

Powyższe oznacza, że obecnie brak jest jakichkolwiek wątpliwości, że wpłacone przed dniem 12 listopada 1994 roku kaucje mieszkaniowe podlegają waloryzacji, a nadto przy obliczaniu wysokości (zwaloryzowanego) świadczenia należy stosować reguły wskazane w art. 358¹ § 3 k.c.

Zgodnie zaś z art. 358¹ § 3 k.c., w razie istotnej zmiany siły nabywczej pieniądza po powstaniu zobowiązania, sąd może po rozważeniu interesów stron, zgodnie z zasadami współżycia społecznego, zmienić wysokość lub sposób świadczenia pieniężnego, chociażby były ustalone w orzeczeniu lub umowie.

Przytoczony przepis jest wyjątkiem od zasady nominalizmu wyrażonej

w art. 358¹ § 1 k.c., zgodnie z którą, zapłata sumy pieniężnej ma nastąpić w sumie nominalnej bez względu na to, czy między chwilą powstania a chwilą wykonania zobowiązania doszło do obniżenia lub podwyższenia siły nabywczej pieniądza.

Strony nie kwestionowały tego, iż w rozpoznawanej sprawie po powstaniu stosunku zobowiązaniowego doszło do istotnej zmiany siły nabywczej pieniądza. Istotna zmiana siły nabywczej pieniądza, skutek przemian społeczno - gospodarczych przełomu lat 80-ych i 90-ych jest zresztą okolicznością notoryjną. Wystarczy analiza wysokości odsetek ustawowych - mających zmniejszać skutki inflacji - która np. w samym styczniu 1990 roku wynosiła 60%. Stwierdzić zatem należy, że w wyniku przemian ustrojowych doszło do zjawiska znanego jako hiperinflacja, która swym zakresem przekroczyła ramy normalnego ryzyka kontraktowego, z jakim liczyć się winien każdy kontrahent. Skutkiem tych procesów był rewolucyjny spadek siły nabywczej pieniądza, charakteryzujący się wzrostem cen towarów i usług konsumpcyjnych, wzrostem wynagrodzeń a także spadkiem realnej wartości złotego w stosunku do walut wymiennalnych. Spełniona jest zatem przesłanka w postaci zmiany siły nabywczej pieniądza po powstaniu zobowiązania.

Zgodnie z art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 28 lipca 1990 roku o zmianie ustawy

- Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 55, poz. 321), do zobowiązań pieniężnych powstałych od dnia 30 października 1950 r., jeszcze nieprzedawnionych i niewykonanych do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, stosuje się art. 358¹§3 k.c. tylko do świadczeń w części nie wykonanej; świadczenie strony pozwanej nie zostało zaś wykonane i nie jest przedawnione.

Przepis art. 358¹ § 3 k.c. nie zawiera żadnych wskazówek konkretyzujących mierniki dokonywanej przez sąd waloryzacji, pozostawiając tę kwestię uznaniu sędziowskiemu. Dokonując wyboru wskaźnika waloryzacyjnego, należy mieć na uwadze podstawowy cel waloryzacji, jakim jest przywrócenie początkowej wartości długu. Nie oznacza to jednak przyzwolenia na czysto matematyczne przerachowanie sumy nominalnej długu. Sąd dokonujący waloryzacji świadczenia jest związany również dwoma kryteriami ocennymi, tj. interesem stron i zasadami współżycia społecznego.

Interes powodów wymaga by zwaloryzowana kwota kaucji mieszkaniowej odpowiadała kwocie wpłaconej w 1982 roku. Z kolei interes pozwanego nakazuje uwzględnienie jego sytuacji majątkowej, która powszechnie, z uwagi na procesy restrukturyzacyjne i zadłużenie wobec kontrahentów, jest oceniana jako zła. W związku z tym nie jest możliwe takie zwaloryzowanie kaucji mieszkaniowej, które zaspokoiłoby w pełni pretensje jednej ze stron procesu pomijając wzgląd na drugą stronę.

W konsekwencji Sąd uznał, iż właściwym dla przedmiotowego stosunku prawnego tzw. miernikiem waloryzacji, będzie przeciętne miesięczne wynagrodzenie netto. W orzecznictwie i doktrynie z jednej strony prezentowane jest stanowisko, iż miernik waloryzacji winien odpowiadać charakterowi (rodzajowi) stosunku prawnego, którego dotyczy. Z drugiej jednak strony ugruntowany i niekwestionowany w orzecznictwie jest pogląd, iż w przypadku waloryzacji kaucji mieszkaniowych wpłacanych przez najemcę jako miernik waloryzacji należy przyjąć nie czynsz, a właśnie miesięczne przeciętne wynagrodzenie. Wysokość kaucji była bowiem - co bardzo istotne z punktu widzenia określenia miernika waloryzacji w sprawach kaucji mieszkaniowych - odnoszona do wynagrodzenia najemców. Ponadto przyjęcie miernika w postaci czynszu byłoby niewłaściwe ze względu na zmiany charakteru czynszu (uprzednio nie odpowiadał faktycznym kosztom utrzymania lokali) i regulowanie go w poprzednim ustroju w sposób sztuczny, nie uwzględniający rzeczywistych kosztów oraz wydatków i nakładów wynajmującego; był on ustalany w oderwaniu od rzeczywistych uwarunkowań jego wysokości. Miernikiem zaś, który jest najbardziej miarodajny jest wynagrodzenie z tym, że w wysokości netto, a więc po odliczeniu podatku od osób fizycznych oraz zaliczek na ubezpieczenie zdrowotne, emerytalne i rentowe, jako że przeciętne wynagrodzenie w poprzednim okresie nie uwzględniało tych elementów.

W dniu wpłaty kaucji (kwota 8.941 zł), tj. w dniu 10 maja 1982 roku, przeciętne miesięczne wynagrodzenie wynosiło 11.631 zł. Kaucja stanowiła zatem około 0,8 ówczesnego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia. Wynagrodzenie miesięczne za II kwartał 2019 roku netto to kwota 3.437,96 zł. Obliczenie konieczne do waloryzacji świadczenia w oparciu o wskazany miernik wartości przedstawia się następująco: przeciętne miesięczne wynagrodzenie netto w dniu wyrokowania (art. 316 § 1 k.p.c.) wynosiło 3.437,96 zł; wynagrodzenie netto pomnożone przez 0,8 daje kwotę 2.750,37 zł (tzw. kwota pełnej waloryzacji).

Ta kwota podlegała następnie przeliczeniu z uwzględnieniem przesłanek z art. 358¹§3 k.c., a więc z uwzględnieniem zasad współżycia społecznego i interesów obu stron. Sąd miał na uwadze, iż obie strony były dotknięte procesami inflacyjnymi, a strona pozwana nie miała całkowitej swobody w dysponowaniu kwotą kaucji. Sąd miał również na względzie stosunkowo trudną sytuację powodów, jakkolwiek sytuacja finansowa strony pozwanej jest także ciężka, co jest okolicznością znaną powszechnie. Żadna ze stron procesu nie miała wpływu na wzrost inflacji, a tym bardziej nie była w stanie zapobiec ani zminimalizować jej skutków. Przy rozkładaniu ryzyka związanego ze zmianą siły nabywczej pieniądza polskiego, Sąd miał na uwadze również interesy obu stron, które bezpośrednio wiążą się z celem uiszczony kaucji mieszkaniowej. Wpłacenie kaucji było czynnością jednorazową, zmierzającą do zabezpieczenia interesów wynajmującego, który mógł z przedmiotowej kaucji zaspokoić swoje ewentualne roszczenia z tytułu najmu, np. w razie uszkodzenia lokalu przez powoda.

Uwzględnienie interesów obu stron oraz zasad współżycia społecznego skłania do przyjęcia założenia, że negatywnymi skutkami inflacji winny być obciążone w mniej więcej równym stopniu obie strony, tak by rozłożyć ryzyko procesów ekonomicznych w sposób równomierny. Z drugiej strony nie można dokonywać prostego, matematycznego przerachowania, gdyż wskazane wyżej kryteria mają zapewniać maksymalną elastyczność ocen a tym samym prowadzić do waloryzacji zgodnej z interesami stron i rozumianej jako sprawiedliwa. Wyklucza to więc proste

przerachowanie arytmetyczne i jakikolwiek przyjęty z góry algorytm waloryzacji. Biorąc pod uwagę wszystkie powyższe względy, Sąd uznał, że w świetle zasad współzycia społecznego i interesów obu stron zwaloryzowana kaucja mieszkaniowa powinna wynosić połowę kwoty tak zwanej waloryzacji pełnej, a więc oscylować wokół kwoty 1.375,20 zł.

Mając na uwadze powyższe, Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powodów solidarnie kwotę 1.375,20 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia następnego po dniu wydania orzeczenia, tj. od dnia 2 października 2019 roku do dnia zapłaty, oddalając powództwo w pozostałym zakresie.

Odsetki należą się zgodnie z art. 481 § 1 k.c. w przypadku opóźnienia w spełnieniu świadczenia. Roszczenie jest wymagalne w dacie wyrokowania w niniejszej sprawie z uwagi na konstytutywny charakter orzeczenia waloryzującego świadczenie pieniężne (tak m. in. Sąd Najwyższy w wyrokach: z dnia 23 stycznia 1998 roku, II CKU 129/97, Prok. i Prawo 1998/7-8, str. 31; z dnia 22 lutego 2001 roku, II CKN 404/00, LEX nr 52633; z dnia 25 lipca 2001 roku, I CKN 127/01, LEX nr 52479). Odsetki za opóźnienie należą się zatem od dnia 2 października 2019 roku (od tego bowiem dnia powód pozostawał w opóźnieniu jeśli nie spełnił świadczenia), nie zaś od dnia 14 maja 2018 roku jak wnosili powodowie w pozwie.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 102 k.p.c.. Wskazany przepis pozostawia sądowi orzekającemu swobodę oceny, czy fakty związane z przebiegiem procesu, jak i dotyczące sytuacji życiowej strony, stanowią podstawę do nieobciążania jej kosztami procesu. Do kręgu "wypadków szczególnie uzasadnionych" należą zarówno okoliczności związane z samym przebiegiem procesu, jak i leżące na zewnątrz. Do pierwszych zaliczane są między innymi sytuacje wynikające z charakteru żądania poddanego rozstrzygnięciu, jego znaczenia dla strony, subiektywne przekonanie strony o zasadności roszczeń. Drugie natomiast wyznacza sytuacja majątkowa i życiowa strony. Wskazać przy tym należy, że całokształt okoliczności, które mogłyby uzasadniać zastosowanie tego wyjątku, powinien być oceniony z uwzględnieniem zasad współzycia społecznego (por. wyrok SA w Łodzi z dn. 2013-11-27, sygn. akt I ACa 725/13; postanowienie SN z dn. 2013-10-24, sygn. akt IV CZ 61/13)

Mając na uwadze powyższe rozważania, uwzględniając charakter żądania a także trudną sytuację materialną powodów i względy słuszności, które, zdaniem Sądu oceniane przez pryzmat zasad współzycia społecznego, uzasadniają odstępstwo od podstawowych zasad decydujących o rozstrzygnięciu w przedmiocie kosztów procesu i przemawiają za odstąpieniem od obciążenia powodów obowiązkiem zwrotu kosztów procesu należnych stronie pozwanej, która częściowo wygrała sprawę, Sąd orzekł o nieobciążaniu powodów obowiązkiem zwrotu kosztów procesu.